

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 24CoP/16/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2616205084
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 05. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ľuboslava Vanková
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2018:2616205084.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu: JUDr. Ľuboslava Vanková a sudkýň: JUDr. Magdaléna Krajčovičová a JUDr. Andrea Dudášová, v právnej veci starostlivosti o maloleté dieťa: P. M., narodený XX.X.XXXX, bytom u matky, zastúpené kolíznym opatrovníkom: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Senica, so sídlom Vajanského 17/1, Senica, dieťa rodičov: matka Ing. X. M., narodená XX.X.XXXX, bytom D. A. Q. XXX, právne zastúpená: JUDr. Ľubica Sopková, advokátka, so sídlom Pribinova 3, Malacky a otec Ing. Q. M., narodený XX.X.XXXX, bytom T. XXXXX/XH, W., právne zastúpený: JUDr. Tatiana Dlhošová, advokátka, so sídlom Nobelova 34, Bratislava 2, za účasti prokurátorky Krajskej prokuratúry Trnava: JUDr. P. P., so sídlom Krajskej prokuratúry Trnava, Dolné Bašty 1, Trnava, o uloženie výchovného opatrenia, o odvolaní matky proti rozsudku Okresného súdu Senica č. k. 2P/58/2016-293 zo dňa 24.8.2017, takto

rozhodol:

I. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie m e n í tak, že maloletému a jeho rodičom sa ukladá povinnosť po dobu šiestich mesiacov minimálne dvakrát mesačne podrobiť sa odbornému poradenstvu v špecializovanom zariadení na Klinike detskej psychiatrie v Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou Bratislava, Limbová 1, Bratislava, za účelom zlepšenia schopnosti rodičov navzájom komunikovať o výchove maloletého a akceptácie druhého rodiča vo výchove maloletého.

II. Žiaden z účastníkov n e m á nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie a odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Rozsudkom označeným v záhlaví súd prvej inštancie prvým výrokom uložil maloletému P. M., nar. XX.X.XXXX a jeho rodičom Ing. X. M., nar. XX.X.XXXX a Ing. Q. M., nar. XX.X.XXXX povinnosť zúčastňovať sa odborného poradenstva na Klinike detskej psychiatrie v Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou Bratislava, Limbová 1, 833 40 Bratislava za účelom zlepšenia schopnosti rodičov navzájom komunikovať ohľadom výchovy dieťaťa a s cieľom naučiť sa akceptovať úlohu druhého rodiča vo výchove, počnúc právoplatnosťou tohto rozsudku a druhým výrokom rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Rozsudok súd prvej inštancie odôvodnil právne aplikáciou ust. § 37 ods. 1, ods. 2, ods. 3 Zákona o rodine, § 52 Civilného mimosporového poriadku.

3. Súd prvej inštancie vychádzal zo skutkových zistení, že maloletý je dieťa narodené počas manželstva rodičov, ktorí žili v spoločnej domácnosti do septembra 2015, kedy sa matka spolu s maloletým odsťahovala do domácnosti svojej matky v D. A. Q.. Matka s maloletým majú vlastnú izbu, ktorá je zariadená pre ich potreby, v domácnosti sú vytvorené podmienky pre zabezpečenie starostlivosti o maloletého. Matka bola do mája 2017 na materskej dovolenke, v súčasnosti je práceneschopná,

matka nemá ďalšiu vyživovaciu povinnosť, jej pracovný pomer vo Q., a.s. stále trvá. Otec žije v 4-izbovom byte v W., pracuje ako konzultant, nemá ďalšiu vyživovaciu povinnosť. Otec sa s maloletým takmer nestretáva vzhľadom na vážne narušené vzťahy medzi rodičmi a nespoluprácu zo strany matky. Nezhody rodičov sa u maloletého začínajú negatívne prejavovať. Matka vyhľadala odbornú pomoc u niekoľkých psychológov, u žiadneho z nich však maloletý nepodstúpil dlhodobejšiu liečbu. Vo veci starostlivosti súdu o mal. P. sa na súdoch viedlo a vedie niekoľko konaní s rôznym predmetom konania. Na Okresnom súde Bratislava II sa pod sp. zn. 27P/158/2015 vedie konanie o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas po rozvode a na Okresnom súde Senica sa pod sp. zn. 1P/63/2016 vedie konanie o úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas do rozvodu, pričom uvedené konania nie sú právoplatne skončené. Uznesením Krajského súdu v Trnave č. k. 11CoP 113/2017-380 zo dňa 31.5.2017 v konaní o nariadenie neodkladného opatrenia (na tamojšom súde vedené pod sp. zn. 6P/37/2016) súd ponechal maloleté dieťaťa v osobnej starostlivosti matky, otcovi určil výživné vo výške 100 eur mesačne a upravil styk otca s maloletým. Úprava styku sa nerealizuje. Z výsluchu otca mal súd prvej inštancie preukázané, že odkedy ukončili s matkou spoluzitíe videl maloletého len 4-krát, súdny výkon rozhodnutia vedený na návrh otca nebol úspešný. Matka pri výsluchu uviedla, že pokiaľ ide o styk otca s maloletým rešpektuje vôľu maloletého, ktorý sa nechce s otcom stretnúť. Zo znaleckého posudku (vypracovaného v konaní o rozvod manželstva na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 27P/158/2015) a odborného stanoviska PhDr. Kataríny Haidovej mal súd prvej inštancie preukázané, že za aktuálnych okolností styk maloletého s otcom nefunguje a matka nejaví záujem o zmenu týchto okolností, odmietla interakciu s otcom aj v priebehu znaleckého vyšetrenia, skôr naopak má záujem dosiahnuť zákaz styku otca s dieťaťom, styk dieťaťa s otcom je v záujme dieťaťa. Podľa záverov uvedeného znaleckého posudku je potrebné riešiť nefunkčnú, vysoko konfliktnú interakciu rodičov, odmietavý postoj matky k súčinnosti s otcom je proti záujmu dieťaťa, motivovať matku k spolupráci, a preto vychádzajúc z aktuálnej situácie je potrebná odborná intervencia, ktorá by sa realizovala v určenom zariadení, kde by sa pracovalo s rodičmi a s maloletým v režime, aký určí patričné zariadenie. Znalkyňa súčasne uviedla, že ak by matka zmenila postoj k styku maloletého s otcom a maloletému autenticky dala najavo, že voči styku nemá výhrady a maloletého by uistila, že bude u otca v bezpečí a ona sama mu tento styk dopraje, vnútorne s ním súhlasí, maloletému by sa vyriešil intrapsychický konflikt a styk by sa mohol realizovať. Súd prvej inštancie mal preukázané, že je v záujme maloletého čo najskôr obnoviť styk s otcom. Keďže matka nevyvíja úsilie napomôcť funkčnému styku otca s maloletým, odmieta poradenstvo a pomoc zo strany úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, je potrebné riešiť situáciu cestou inej inštitúcie, kde by sa realizovala terapeutická práca s maloletým i rodičmi podľa harmonogramu, ktorý inštitúcia určí. K tomu, aby maloletý opäť nadobudol dôveru v otca, je potrebná pomoc, ktorú by matka nemala odmietať.

4. Vecne argumentoval súd prvej inštancie tým, že z výpovedí a písomných podaní rodičov mal preukázané, že vzťahy medzi rodičmi sú vážne narušené a ich vzájomná averzia sa stupňuje, čo negatívne vplýva na psychický stav maloletého. Odmietavý postoj matky k spolupráci s otcom nie je v záujme maloletého, nakoľko matka prezentuje maloletému taký negatívny obraz otca, ktorý sa nezhoduje s realitou. Súd prvej inštancie mal zo znaleckého dokazovania preukázané, že maloletý nie je traumatizovaný špeciálne osobou otca ale nefunkčnou a konfliktnou interakciou rodičov, ktorú matka svojím prístupom stupňuje a maloletému poskytuje obraz „zlého“ otca, s ktorým sa maloletý identifikuje. Matka nevyvíja úsilie napomôcť funkčnému vzťahu otca s maloletým, odmieta poradenstvo a pomoc. Preto je potrebné riešiť situáciu cestou súdneho rozhodnutia, a to uložením povinnosti podrobiť sa odbornému poradenstvu v zariadení, kde je možné realizovať terapeutickú prácu s maloletým a jeho rodičmi. Vzniknutú situáciu je potrebné riešiť zmenou postoja rodičov. Vzhľadom na uvedené skutočnosti preto uložil maloletému a jeho rodičom povinnosť zúčastňovať sa odborného poradenstva za účelom zlepšenia schopnosti rodičov navzájom komunikovať ohľadom výchovy dieťaťa a s cieľom naučiť sa akceptovať úlohu druhého rodiča vo výchove. Súd prvej inštancie neurčil dĺžku ani intenzitu výchovného opatrenia, nakoľko v súčasnosti nie je možné objektívne kvalifikovane posúdiť trvanie ani rozsah odbornej pomoci, ktorú si vzťahy medzi rodičmi a maloletým a rodičmi navzájom budú vyžadovať, preto uvedené ponechal na pracovníkoch Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou Bratislava.

5. Proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie podala matka odvolanie zo dňa 9.10.2017 v spojení s doplnením odvolania zo dňa 7.12.2017 z dôvodu, že súd prvej inštancie dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. K odvolaniu zo dňa 9.10.2017 v spojení s doplnením odvolania zo dňa 7.12.2017 pripojila e-mail PhDr. O. P. zo dňa 6.2.2017, výpis z účtu poisťovne maloletého za obdobie od 1.1.2016 do 31.12.2016, článok Denníka N. V odvolaní

zo dňa 9.10.2017 v spojení s doplnením odvolania zo dňa 7.12.2017 uviedla, že s poradenstvom v žiadnom prípade nesúhlasí, nakoľko je v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa, ako aj s právami matky ako obeť domáceho násillia. Odborné poradenstvo bolo v napadnutom rozsudku uložené v rozpore s ďalšími závažnými skutočnosťami, ktoré v priebehu konania vyšli najavo. Párové poradenstvo pritom bolo rodičom nariadené už uznesením Okresného súdu Senica zo dňa 7.7.2016 č. k. 2P/57/2016-7, v ktorom súd nariadil rodičom výchovné opatrenie, a to povinnosť zúčastňovať sa odborného poradenstva na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Senica po dobu jedného roka minimálne dvakrát do mesiaca s účinnosťou dňom vydania tohto uznesenia. V zmysle viacerých písomných správ toto poradenstvo bolo kontraindikované skutočnosťami uvádzanými matkou, a to predovšetkým existenciou domáceho násillia (psychického i fyzického) páchaného zo strany otca na matke, na ktoré matka opakovane upozorňovala vo všetkých konaniach vedených na Okresnom súde Senica. Poradenstvo teda bolo realizované individuálne. Počas ročného obdobia vydal Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Senica niekoľko priebežných správ o výsledkoch poradenstva, vždy s rovnakým záverom: Poradenstvo si neplní svoj účel, ba dokonca nespĺňa ani najpodstatnejšie zásady, a to zásadu dobrovoľnosti a dôvery, ktoré sú pre poradenstvo nevyhnutné. Výchovné opatrenie nemôže byť realizované, keďže danému subjektu chýba na stanovený účel potrebná akreditácia, matka nemá absolútne žiadnu dôveru v psychiatrické oddelenie nemocnice poliklinikou na Kramároch, a to z viacerých dôvodov. Súčasná kolízna opatrovníčka maloletého Z. E. videla maloletého len jediný raz, pričom prišla neohlásene do domácnosti matky a ani neuviedla, v rámci ktorého konania vedeného na tunajšom súde sa dané šetrenie koná. Posledná správa, ktorú vydal Doc. MUDr. G. Q., Csc., bola v prospech otca (lekárska správa bola vydaná bez vyšetrenia maloletého), Doc. MUDr. G. Q., Csc. odmietol predpísať lieky pre maloletého a ihneď priamo on alebo niekto z jeho podriadených informoval otca, že matka bola v nemocnici, pričom žiadala predpísať lieky. V konaní vedenom na Okresnom súde Senica sp. zn. 6P/37/2016 bola založená ako listinný dôkaz "lekárska správa" MUDr. C., v ktorej sa malo uvádzať, že matka sa dňa 20.12.2016 dostavila s dieťaťom do DFNSP Kramáre so žiadosťou o predpísanie lieku, pričom v mesiaci december nebol maloletému poskytnutý žiadny lekársky, ani zdravotný výkon, v DFNSP Kramáre. MUDr. C. "nahodila" späť do systému a vydala lekársku správu z vyšetrenia maloletého, ktoré sa nikdy neuskutočnilo, ako dokazuje výpis zo zdravotnej poisťovne Dôvera. Maloletý bol strany otca vystavený nielen násilliu voči matke (sekundárna obeť), ale rovnako bol a ešte stále je vystavený i priamemu neadekvátnemu správaniu otca voči jeho osobe (napr. únos, väznenie v pivnici, vynucovanie styku násillím, privolávanie polície a iné nevhodné spôsoby správania otca voči maloletému, ktoré matka opakovane uvádzala v konaniach na tamojšom súde sp. zn. 6P/37/2016, 5P/16/2017, i v konaní o rozvod manželstva na Okresnom súde Bratislava II sp. zn. 27P1158/20 15), čo viedlo u maloletého k vývoju chronického posttraumatického stresu. V prípade maloletého bola posttraumatická stresová porucha, diagnostikovaná psychiatrom MUDr. S. už na vyšetrení dňa 4.12.2015. Matka opakovane a viacnásobne preukázala, že maloletý sa otca bojí a stretnutie s ním odmieta, čo potvrdilo i znalecké dokazovanie v rámci konania o rozvod manželstva, rovnako preukázala i fakt, že ona maloletému v kontakte s otcom nebráni. Viacerými lekárskými správami, ako i znaleckým posudkom č. 12/2017 EZD PhDr. Kataríny Haidovej zo dňa 7.6.2017 bolo jednoznačne preukázané, že je výrazne narušený vzťah medzi otcom a maloletým. Maloletý nebol žiaľ len nepriamou obeťou násillia, ale predovšetkým jeho priamou obeťou, keď podľa jeho vlastných slov ho otec uniesol, ukradol maminke, zavrel do pivnice a nepustil ho za maminkou, keď za ňou plakal. Po tom, čo bola matka nútená privolať maloletému niekoľkokrát rýchlu lekársku pomoc z dôvodu akútneho a život ohrozujúceho zhoršenia jeho zdravotného stavu, jeho zdravotný ale aj psychický stav sa veľmi zhoršil a maloletý je vystavený nadmernému stresu. Otec nemá problém manipulovať s ľuďmi, či dôkazmi predkladanými súdu, dokonca sa neštiepi ani súdom, či úradom vedome klamať, a to aj po poučení súdu o povinnosti hovoriť pravdu a nič nezamlčovať. Jediným cieľom otca je pomstiť sa matke, a to i napriek skutočnosti, ako veľmi pri tom ubližuje maloletému a snaží sa presvedčiť súd i sociálne pracovníčky a ostatných, že jeho motívy sú čestné a úprimné a on má maloletého veľmi rád. Zo všetkých dôkazov, ako i z predložených lekárskejších správ, jednoznačne vyplýva fakt, že otec v skutočnosti týra maloletého, preukázateľne ho opakovane traumatizuje. Hospitalizácia maloletého ale tiež povinné a nútené absolvovanie odborného poradenstva v zmysle napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie by jednoznačne a nad všetku pochybnosť boli proti jeho skutočným záujmom, pričom maloletý by bol ešte viac traumatizovaný a vzťah otca a syna by sa ešte viac zhoršil, ak by si do budúcnosti s hospitalizáciou alebo núteným odborným poradenstvom spájal otca. Zdravý psychický stav maloletého je prioritou matky, ktorá sa všemožne snaží chrániť syna pred stresom a prehlbovaním jeho traumatizácie. Ďalej matky poukazuje na Dohovor o predchádzaní násilliu na ženách a domáceho násillia a boji proti nemu, na Metodické východiská pre súdnych znalcov a súdne znalkyne vydané Inštitútom pre výskum práce rodiny v roku 2017, z ktorých dokumentov aj

v odvolaní cituje. Navrhuje, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že návrh otca zamietne.

6. K odvolaniu matky sa vyjadril kolízny opatrovník podaním zo dňa 31.10.2017. Vo vyjadrení zo dňa 31.10.2017 uviedol, že sa stotožňuje s vyjadrením znalkyne PhDr. Kataríny Haidovej, ktorá v znaleckom posudku zo dňa 7.6.2017 uvádza, že je v záujme dieťaťa čo najskôr obnoviť styk otca s maloletým. Keďže matka nevyvíja úsilie napomôcť funkčnému styku otca s maloletým, situáciu je potrebné riešiť zmenou postoja rodičov. K tomu, aby maloletý nadobudol dôveru v otca je potrebná odborná pomoc, ktorú by rodičia nemali odmietiť.

7. K odvolaniu matky sa vyjadrila podaním zo dňa 3.11.2017 prokurátorka Okresnej prokuratúry Senica, ktorá pôvodne vstúpila do konania a ktorej vstup v priebehu konania prebrala prokurátorka Krajskej prokuratúry Trnava. Vo vyjadrení zo dňa 3.11.2017 uviedla, že v prejednávanej veci bolo jednoznačne preukázané, že rodičia v súčasnosti nie sú spôsobilí riešiť dlhodobo pretrvávajúce problémy pri stretávaní sa otca s maloletým z dôvodu odmietavého postoja matky k spolupráci s otcom na stretávaní sa otca s maloletým. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že maloletému nie je ubližované osobou otca ale nefunkčnou a konfliktnou komunikáciou rodičov, ktorú matka svojím prístupom stupňuje. Rodičia maloletého nie sú v súčasnosti spôsobilí riešiť vzájomné nezhody s cieľom eliminácie vzájomných nepriateľských postojov a s tým súvisiaceho odmietavého správania sa maloletého voči otcovi. Preto s prihliadnutím na záujem maloletého dieťaťa je uloženie výchovného opatrenia spočívajúce v povinnosti rodičov a maloletého zúčastňovať sa odborného poradenstva v špecializovanom zariadení plne odôvodnené. V danom prípade boli splnené zákonné podmienky pre uloženie výchovného opatrenia. Navrhuje, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

8. K odvolaniu matky v spojení s doplnením odvolania sa písomne vyjadril otec dvomi podaniami zo dňa 10.11.2017 a zo dňa 17.1.2018. K vyjadreniu zo dňa 10.11.2017 pripojil rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava zo dňa 18.1.2016, zo dňa 7.4.2016, prehľad platieb výživného pre maloletého. Vo vyjadrení zo dňa 10.11.2017 a zo dňa 17.1.2018 uviedol, že nesúhlasí a dôrazne popiera tvrdenia matky, že by dochádzalo za spoločného života k domácejmu násiliu alebo k akémukoľvek násiliu na žene, či už fyzickému alebo psychickému. Otec to zdôrazňuje preto, že v priebehu konania svoje tvrdenia matka stupňuje, opakuje v každom podaní a hrozí možnosť efektu iluzórnej pravdy. Matka za celé obdobie manželstva nepotrebovala, nevyhľadala žiadnu pomoc (súd, polícia, príbuzní, azylový dom, psychológ, lekár, a pod.), nikde neuvádzala, že by dochádzalo k násiliu. Skutočnosť, že nešlo o domáce násilie, je podložená tým, že sama matka vyhlásila, že s manželom chcela druhé dieťa. Otec považuje odopieranie styku s maloletým a súčasné stotožňovanie sa matky s rolou obeť a vyhlasovanie o údajnom násilí za priamu pomstu matky. Matka sa nikdy nezmierila so skutočnosťou, že otec nechce takto splodiť ďalšie dieťa. Súčasné sústredenie matky na maloletého je aj dôsledkom skutočnosti, že maloletý zostal jediným dieťaťom a matka nevie zniesť, že by sa o maloletého, jeho pozornosť a lásku mala deliť s otcom, ktorého viní z nemožnosti počatia druhého dieťaťa. V konaní ide o to, že otec hľadá postup, ktorým by sa odstránila blokáda matky, prehlbovanie jej antagonistického stavu voči otcovi a dosiahlo nastavenie matky pre zlepšenie súčasného nevyhovujúceho stavu. Matka svoje tvrdenia o domácom násilí vydáva za dôkazy, hoci žiadne dôkazy o nich predložené súdu neboli. Zásadným zostáva, že v tomto konkrétnom prípade je súdom nariadené odborné poradenstvo viac ako potrebné. Pre úplnosť dodáva, že pokiaľ je indikované poradenstvo vyhodnotenú lekárom ako dôvodné, zdravotná poisťovňa hradí 25 sedení po 45 minút, ktoré je možné kumulovať. Súd prvej inštancie sa oboznámil so znaleckým posudkom znalkyne PhDr. Kataríny Haidovej č. 12/2017 EZD zo dňa 7.6.2017, ktorý nepotvrdil žiadne násilie uvádzané matkou. Poukazuje na fakt, že keď matka odišla zo spoločnej domácnosti začiatkom septembra 2015, v tom čase sama komunikovala s otcom, dokonca sa dňa 17.9.2015 do domácnosti vrátila a prespala aj s maloletým a umožnila otcovi s maloletým o samote stráviť popoludnie aj večer a spali všetci v jednom byte. Pokiaľ by bola matka skutočne obeťou domáceho násillia, ako sa dnes prezentuje, nebola by dobrovoľne takto urobila. Naopak rétorika matky sa mení až v priebehu pokračujúcich konaní, je čoraz útočnejšia a čoraz viac obviňuje otca. Jednoznačne treba pripomenúť, že matka odviezla maloletého zo spoločnej domácnosti a neumožňuje otcovi stretnutia, neposkytuje otcovi informácie, izoluje maloletého, nedáva ho do materskej školy, sociálne ho izoluje, čo nie je na prospech maloletého. Správanie otca samé vyvracia obvinenia, že sa snažil maloletého matke zobrať. V septembri 2015 otec podal návrh na súd a vec riešil iba a výlučne súdnou cestou, žiadnymi únosmi dieťaťa, ako uvádza matka. Správanie matky jasne dokazuje, že matka pred maloletým

opakuje svoju verziu (dieťaťu vtlača svoju predstavu) a jej správanie a odchod má jasný následok, že maloletý preberá postoj matky, nekomunikuje s otcom. V skutočnosti matka nedala a nedáva maloletému žiaden popud, aby ho voči otcovi povzbudila ku komunikácii, odmieta hračky, naopak protektívnym správaním (pri šetrení maloletý sedel matke na kolenách, ona ho držala za tričko a hlavičku mu odkláňala od otca) ho utvrdila a utvrdzuje v postoji strachu a hnevu voči otcovi. Otec s tvrdeniami matky v odvolaní nesúhlasí, naopak má záujem, aby sa problémy vo vzťahoch nie len pomenovali, ale aby sa odbornou pomocou zabezpečila aj ich náprava. Ak tomu môže napomôcť odborné poradenstvo nariadené napadnutým rozsudkom, otec sa mu podrobí. V doplnení odvolania matka neuvádza žiadne nové dôvody na odvolanie, nepredkladá žiadne nové dôkazy súvisiace s vecou, neuvádza žiadne nové tvrdenia. Voči otcovi nikdy nebolo vedené žiadne trestné konanie, ktoré by naznačovalo, že je násilníkom alebo agresorom, takéto konanie neiniciovala ani sama matka. V konaní bolo nad všetku pochybnosť preukázané, že matka voči otcovi chová významne nenávisťné postoje a práve matka je osobou, ktorá maloletého ovplyvňuje. Otec žiada, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil ako právne a skutkovo správny a tým umožnil poskytnúť odbornú pomoc maloletému.

9. K veci sa opätovne vyjadrila matka ďalším podaním zo dňa 12.2.2018. K vyjadreniu zo dňa 12.2.2018 pripojila Znalecký posudok č. 6/2018 zo dňa 5.2.2018 znalkyne PhDr. Mgr. Eleny Fortis. Vo vyjadrení uviedla, že v konaní o rozvod manželstva, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 27P/158/2015, bol vypracovaný znalecký posudok č. 12/2017 EZD PhDr. Katarínou Haidovou, znalkyňou v odbore psychológia, odvetvie klinická psychológia dospelých, klinická psychológia detí, z ktorého súd prvej inštancie vychádzal i pri rozhodovaní v tomto konaní. Z Inštrukcie 12/2005 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 19292/2004-53 o organizácii a riadení znaleckej, tlmočnickej a prekladateľskej činnosti a o súčinnosti pri jej kontrole jednoznačne vyplýva, že v civilných konaniach, predovšetkým v sporoch ohľadom starostlivosti o maloleté deti a úpravu styku s rodičom, ktorému nebolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti, sa ustanovujú znalci z odvetvia 34 03 00 Poradenská psychológia. Nakoľko Okresným súdom Bratislava II ustanovená znalkyňa PhDr. Katarína Haidová nie je zapísaná v zozname znalcov v odvetví 34 03 00 Poradenská psychológia, jej ustanovenie za znalkyňu v občianskoprávnom konaní o rozvod manželstva a úpravu pomerov k maloletému dieťaťu je v rozpore s platnou legislatívou. PhDr. Haidová totiž nemá potrebnú kvalifikáciu, nie je zapísaná v zozname znalcov v odvetví Poradenská psychológia a ňou vypracovaný znalecký posudok a jeho závery či odporúčania preto v žiadnom prípade nemôžu byť v konaní o úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu brané na zreteľ a považované za zákonný či rozhodujúci dôkaz, o ktorý súd oprie svoje rozhodnutie. Najzávažnejším pochybením znaleckého posudku je skutočnosť, že znalkyňa vôbec nevyšetrila maloletého, samotná znalkyňa na str. 15 znaleckého posudku konštatuje, že dieťa nespolupracuje, nekreslí a odchádza, pričom celé vyšetrenie netrvalo dlhšie ako 10-15 minút. Akékoľvek závery znalkyne PhDr. Haidovej sú teda neobjektívne a vychádzajú len zo subjektívneho názoru znalkyne a sú absolútne v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa. Na rozdiel od informácií poskytnutých matkou, znalkyňa pomerne aktívne pracovala s informáciami od otca a prevzala ich ako verifikované, pravdivé a narábala s nimi v hodnotení osoby matky ako s preukázanými faktami bez akéhokoľvek ďalšieho skúmania, verifikovania a preukázania ich pravdivosti akýmikoľvek dôkazmi. Znalekyňa PhDr. Haidová sa žiadnym spôsobom nevysporiadala so skutočnosťou, že maloletý bol a stále je nielen nepriamou, ale žiaľ i priamou obeťou domáceho násillia, a to i napriek tomu, že o tejto skutočnosti maloletý priamo hovorí vo svojej výpovedi, exaktne a jasne vyjadruje svoj názor, prejavuje separačnú úzkosť. Na základe žiadosti matky vypracovala PhDr. Mgr. Elena Fortis Znalecký posudok č. 6/2018 zo dňa 5.2.2018, z ktorého znaleckého posudku vyplýva, že v psychickom stave maloletého boli zistené známky chronickej posttraumatickej stresovej poruchy, v aktuálnom psychickom stave maloletého bola diagnostikovaná emocionálna dekompenzácia s prežívaním strachu a úzkosti pri asociovaných stresujúcich spomienkach na otca, maloletý reaguje vyhýbaním sa podnetom, ktoré vyvolávajú spomienku na otca, vyhýba sa rozhovoru o otcovi, odmieta vyslovovať označenie "tato", aktuálnu situáciu vníma ako bezvýhodiskovú. Ďalej z neho vyplýva, že matka nemá tendencie k disimulácii, bez tendencie ku pseudologizovaniu a bez zvýšenej senzitivity a egocentrizmu najmä v zmysle skotomizovania názorov iných, objektívne má matka k maloletému vysoko pozitívny emocionálny vzťah a vybudovanú pevnú emocionálnu väzbu, k maloletému má trpezlivý prístup, prejavuje k nemu láskavosť, nezvyšuje hlas. Znaleckým vyšetrením sa preukázalo, že maloletý sa otca bojí, má strach z jeho prítomnosti a fyzického ohrozenia a znalkyňa aktuálne neodporúča realizovať akýkoľvek styk otca s maloletým. PhDr. Katarína Haidová vo svojom znaleckom posudku teda nesprávne zinterpretovala psychodiagnostické vyšetrenia otca, keď uvádza, že u otca nebola zistená závažná osobnostná psychopatológia, ktorá by dávala podnet k zníženiu jeho rodičovských kompetencií. Má za to, že nad všetky pochybnosti preukázala, že jej najvyššou prioritou

je záujem maloletého. Odporúčania znalkyne PhDr. Mgr. Eleny Fortis ohľadom najvhodnejšej formy porozvodovej starostlivosti korešpondujú s jej dlhodobou prezentovanou požiadavkou, nakoľko znalkyňa aktuálne neodporúča styk otca s maloletým, pretože styk otca s maloletým v súčasnosti nie je v súlade so zdravým psychickým a fyzickým vývojom maloletého. Rovnako teda akákoľvek forma výchovného poradenstva je v rozpore s najlepším záujmom maloletého.

10. K ďalšiemu vyjadreniu matky vo veci sa vyjadril otec podaním zo dňa 12.3.2018. K vyjadreniu zo dňa 12.3.2018 pripojil zápisnicu o pojednávaní na Okresnom súde Bratislava II zo dňa 15.2.2018, list Obce D. A. Q. zo dňa 3.1.2018, úradný záznam Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava zo dňa 18.12.2017, list Úradu Bratislavského samosprávneho kraja zo dňa 31.1.2018. Vo vyjadrení zo dňa 12.3.2018 uviedol, že žiada, aby súd odmietol súkromný znalecký posudok č. 6/2018 PhDr. Eleny Fortis, lebo nebol dodržaný procesný postup jeho vyhotovenia a znalkyňa vychádzala z neobjektívnych a nekompletných údajov, závery znaleckého posudku sú preto čiastkové, neobjektívne, nedostatočné a nepreskúmateľné, matkou objednaná znalkyňa nepožiadala o sprístupnenie spisu, matka nepredložila znalkyni všetky podania a dôkazy zo spisu, naopak predložila znalkyni iba vybrané listiny/ nie komplexné údaje, znalkyňa PhDr. Mgr. Elena Fortis nevyšetrila otca, čo znemožňuje vydanie znaleckého výnosu o interakciách maloletého s otcom, aj o psychologickom profile otca. Keďže doteraz nie je právoplatné žiadne rozhodnutie v merite veci, ani v konaní o úpravu rodičovských práv a povinností na čas do rozvodu (OS Senica, sp. zn. 1P/63/2016), ani v konaní o rozvod a úpravu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode (OS Bratislava II, sp. zn. 27P/158/2015) a preukázateľne maloletému nie je poskytovaná riadna psychoterapia a súčasný stav nie je pre maloletého vyhovujúci, je tým dôležitejšie, aby odvolací súd potvrdil rozsudok v tejto veci.

11. K veci sa opätovne vyjadrila matka ďalším podaním zo dňa 20.3.2018. Vo vyjadrení zo dňa 20.3.2018 uviedla, že znalecký posudok PhDr. Haidovej je právne nesprávny a neprípustný ako dôkaz a súd naň nesmie prihliadať, keďže nebol spracovaný v súlade so zákonom, podala ho znalkyňa z odboru a odvetvia, ktorá nemá požadovanú špecializáciu, v znaleckom posudku znalkyňa riešila aj právne otázky, či hodnotila dôkazy, je nepreskúmateľný, psychodiagnostické testy neboli dostatočné, znalecký posudok je vnútorne rozporný a znalkyňa pri vypracovaní znaleckého posudku vylúčila niektoré informácie, ktoré sa dozvedela, a to len z dôvodu, že nezapadajú do jej zvolenej koncepcie. PhDr. Haidová svoje tvrdenie, že dieťa manipuluje, postavila na tom, že maloletý prejavoval separačnú úzkosť, pričom separačná úzkosť bola prejavom jeho zraniteľnosti. PhDr. Haidová vinila matku z toho, že pri interakcii s otcom nenabádala maloletého k spolupráci s otcom, pričom v prvom rade vyšetrenie dieťaťa má robiť psychológ, rodič do neho nemá nijako zasahovať. Otec v ROR teste u PhDr. Haidovej vyprodukoval 30 odpovedí a matka len 12, pričom matka v prípade ROR testu u PhDr. Mgr. Fortis vyprodukovala 33 odpovedí, keď PhDr. Haidová matku pred testami absolútne neinštruovala, nepýtala sa, či to čo jej pripomína škvrna na obrázku je ako celok, jeho časť, či to čo vidí, indikuje celý obrázok alebo jeho časť, atď. Navyše PhDr. Haidová je zástankyňou teórie Syndrómu zavrnutého rodiča, ktorá je nevedecká, neprípustná a zvrátená a ktorá nadŕža otcom a na Slovensku sa nemôže používať ani konkrétne, ani popisne. Matka opakovane žiadala, aby odvolací súd zamietol návrh otca na nariadenie výchovného opatrenia v celom rozsahu.

12. K veci sa opätovne vyjadril otec ďalším podaním zo dňa 25.4.2018. K vyjadreniu pripojil emailovú komunikáciu s pani Q., potvrdenie Základnej školy F. P. v W. zo dňa 23.4.2018, email právnej zástupkyne otca zo dňa 16.2.2018. Vo vyjadrení zo dňa 25.4.2018 uviedol, že matka, tvrdí, že maloletý má stresovú poruchu a že ju má z otca, pritom odmieta s ním chodiť na terapiu. Znalecký posudok je hotový už rok, námietku zaujatosti proti znalkyni už riešil Okresný súd Bratislava II dvakrát v roku 2016 a 2017, dodatočné vyjadrenia matky sú účelové a majú naťahovať konanie. Matkou zaplatený znalecký posudok Mgr. Fortis je jednostranný a znalkyňa nemala vôbec objektívne podklady. Maloletý potrebuje odbornú a ľudskú pomoc, matka s otcom nekomunikuje a maloletého izoluje. Maloletý má šesť rokov, nechodí do školy, ani ho matka neprihlásila do školy. Celé to trvá dva a pol roka, nič sa nezmenilo, matka si opakuje svoje tvrdenia a krivé obvinenia. Jeho želaním je, aby maloletý chodil do školy, dobehol stratený čas, nastúpil do prvého ročníka základnej školy v roku 2018, odvykol si od psychofarmák, venoval sa športu. Treba sa postarať, aby sa znormalizovali vzťahy v rodine. Žiada o potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie.

13. K veci sa opätovne vyjadrili matka ďalším podaním zo dňa 30.4.2018, zo dňa 16.5.2018 a otec ďalším podaním zo dňa 15.5.2018. Uvedené podania však odvolací súd v súlade s ustanovením § 374 ods. 3

Civilného sporového poriadku nedoručoval ostatným účastníkom konania, keďže obsahovali opakujúce sa skutočnosti uvádzané už v odvolaní matky a v predchádzajúcich podaniach matky a otca uvedených vyššie, irelevantné skutočnosti bez vecnej súvislosti s odvolacím konaním.

14. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 34 Civilného sporového poriadku), po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 Civilného sporového poriadku), oprávneným subjektom - účastníkom (§ 359 Civilného sporového poriadku), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 Civilného sporového poriadku), po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 363 Civilného sporového poriadku) a že odvolateľka použila zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 písm. f), h) Civilného sporového poriadku), preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie bez viazanosti rozsahom (§ 65 Civilného mimosporového poriadku) a dôvodmi odvolania (§ 66 Civilného mimosporového poriadku), s prihliadnutím na prípadné vady konania, iba ak by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ktoré ale nezistil (§ 67 Civilného mimosporového poriadku), bez potreby zopakovania alebo doplnenia dokazovania (§ 68 Civilného mimosporového poriadku), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 Civilného sporového poriadku a contrario), keď miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku bolo oznámené na úradnej tabuli a na webovej stránke odvolacieho súdu minimálne 5 dní pred jeho vyhlásením (§ 219 ods. 3 Civilného sporového poriadku) a dospel k záveru, že boli splnené podmienky pre čiastočnú zmenu napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie (§ 388 Civilného sporového poriadku).

15. Predmetom konania na súde prvej inštancie bolo rozhodovanie o návrhu otca na uloženie výchovného opatrenia rodičom a maloletému z dôvodu, že sa nerealizuje styk otca s maloletým. Predmetom odvolacieho konania bolo posúdiť, či boli splnené podmienky pre uloženie výchovného opatrenia napadnutým rozsudkom súdu prvej inštancie, resp. preskúmanie správnosti postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie.

16. Predovšetkým sa žiada uviesť, že súd prvej inštancie v prejednávanej veci zistil skutkový stav v miere potrebnej pre jeho rozhodnutie a vec až na jednu okolnosť (majúcu len čiastočný dopad na správnosť zvoleného spôsobu rozhodnutia) správne posúdil i po právnej stránke. Bola to však práve spomenutá dielčia nesprávnosť v právnom posúdení veci, ktorá si vyžadovala zmenu tohto rozhodnutia.

17. Podľa ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a) Zákona o rodine súčasťou rodičovských práv a povinností sú najmä sústavná a dôsledná starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj maloletého dieťaťa.

18. Podľa ustanovenia § 28 ods. 2 Zákona o rodine rodičovské práva a povinnosti majú obaja rodičia. Pri ich výkone sú povinní chrániť záujmy maloletého dieťaťa.

19. Podľa § 37 ods. 2 písm. d) Zákona o rodine, ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, súd môže rozhodnúť o uložení týchto výchovných opatrení: uloží maloletému dieťaťu a jeho rodičom povinnosť podrobiť sa sociálnemu poradenstvu alebo inému odbornému poradenstvu.

20. Podľa § 37 ods. 8 veta prvá Zákona o rodine súd hodnotí účinnosť výchovného opatrenia priebežne tak, aby pred uplynutím obdobia, ktoré uviedol v rozhodnutí o jeho uložení, zhodnotil splnenie účelu výchovného opatrenia.

21. Podľa čl. 5 Zákona o rodine záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä úroveň starostlivosti o dieťa, bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava, ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa, okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa, ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou, podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa, názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny, podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami, využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

22. Výhovné opatrenia sú súčasťou systému, ktorý komplexne zabezpečuje riešenie vzťahov medzi rodičmi a deťmi. Súd nimi vykonáva dohľad nad výkonom rodičovských práv a povinností a nad dieťaťom. Uplatňujú sa ešte pred zásahom do rodičovských práv a povinností za predpokladu, že budú dostatočným nástrojom pre vyriešenie poruchy a pre navrátenie riadneho výchovného prostredia pre dieťa. Výhovné opatrenia ukladané súdom majú rôznu intenzitu v závislosti od závažnosti poruchy vo vzťahu medzi deťmi a rodičmi. Vždy však musia sledovať základný cieľ starostlivosti súdu o maloleté dieťa, ktorým je záujem maloletého dieťaťa.

23. Sústava výchovných opatrení v zmysle ustanovenia § 37 Zákona o rodine je vybudovaná systematicky, od miernejších zásahov k vážnejším zásahom. Veľmi účinným sa v poslednom období ukázalo najmä využitie uloženia povinnosti podrobiť sa odbornému poradenstvu v špecializovaných zariadeniach, ktoré súd môže uložiť rodičom maloletého dieťaťa alebo maloletému dieťaťu. Hoci zákon hovorí všeobecne o odbornom poradenstve, využíva sa prevažne psychologické poradenstvo. Poradenstvo možno uložiť jednému z rodičov, oboj rodičom spoločne, niektorému z rodičov alebo oboj rodičom a maloletému dieťaťu. Poradenstvo možno uložiť aj maloletému dieťaťu osobitne. Výhodou tohto opatrenia je, že súd po uložení výchovného opatrenia sleduje jeho vykonávanie a to v súčinnosti s orgánom sociálno-právnej ochrany detí, v súčinnosti s obcou alebo s príslušným zariadením, v ktorom je dieťa umiestnené. Podľa záverov poradenstva rozhodne o aplikácii ďalších opatrení, pričom môže využiť napr. predĺženie poradenstva, resp. jeho rozšírenie o nové ciele. Hmotno-právnou podmienkou uloženia výchovného opatrenia je, že to vyžaduje záujem dieťaťa. Pokiaľ má súd za to, že výchovné opatrenie už nie je potrebné, môže ho zrušiť. Ak výchovné opatrenie neprinesie želaný výsledok, ktorým je zvyčajne zmena postoja niektorého rodiča, resp. oboch rodičov alebo zmena postoja dieťaťa, potom môže súd využiť ďalšie opatrenia, ktorými fakticky alebo právne zasiahne do výkonu rodičovských práv a povinností. Účinnosť uloženého výchovného opatrenia súd hodnotí jednak priebežne, jednak po skončení doby, na ktorú bolo uložené. Podkladom pre hodnotenie budú správy predkladané osobami, ktoré spolupracujú so súdom pri sledovaní výkonu jednotlivých opatrení. Pri vykonávaní dohľadu je to podľa potreby orgán sociálno-právnej ochrany detí, obec, škola, neštátne subjekty a iné. Pri povinnosti podrobiť sa poradenstvu je podkladom správa, ktorú vyhotoví subjekt, ktorý sociálne poradenstvo, resp. odborné poradenstvo v špecializovanom zariadení vykoná. Rozhodnutie súdu nasledujúce po zhodnotení účinnosti výchovného opatrenia môže spočívať buď v zrušení nariadeného výchovného opatrenia alebo v uložení iného výchovného opatrenia, príp. v predĺžení doby trvania výchovného opatrenia. Ak súd zistí, že výchovné opatrenie splnilo sledovaný účel svoje rozhodnutie zruší. Ak zistí, že sledovaný účel nebol dosiahnutý, môže nariadiť iné výchovné opatrenie.

24. V prejednávanej veci bolo zistené, že od rozchodu rodičov prebieha styk otca s maloletým s problémami, maloletý odmieta styk s otcom, nenadväzuje s ním žiaden kontakt. Otec je presvedčený, že odmietavé správanie maloletého voči nemu je ovplyvňované negatívnym postojom matky voči jeho osobe, že maloletý je matkou popudzovaný voči nemu, že matka maloletého nepripravuje riadne na styk s ním. Matka je naopak presvedčená, že otec sám svojimi správaniami v minulosti voči nej i voči maloletému spôsobil, že maloletý odmieta styk s ním, tvrdí, že vynucovanie styku otca násilím vedie k páchaniu násilia na maloletom a opakované retraumatizácie maloletého spôsobili vývin chronického posttraumatického syndrómu u maloletého. Pokusy otca o stretnutie s maloletým sú zo strany oboch rodičov popisované diametrálne odlišné, obaja rodičia sa navzájom obviňujú z príčin odmietania styku maloletým s otcom. Pomery medzi rodičmi sú napäté i z dôvodu, že Okresné riaditeľstvo Policajného zboru v Senici vedie trestné stíhanie vo veci zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby (podľa § 208 ods. 1 písm. a) Trestného zákona), kde poškodeným je maloletý. Vzťah medzi rodičmi je disharmonický, ich vzájomná komunikácia je neuspokojivá, o realizácii styku otca s maloletým majú každý rôzne predstavy, resp. matka odmieta akýkoľvek styk otca s maloletým. Matka v konaní opakovane prezentovala nezáujem maloletého stretávať sa s otcom zdôrazňujúc, že ona sama maloletému nebráni v kontakte s otcom, avšak zdôrazňovala, že podľa jej presvedčenia je vynucovanie styku otca s maloletým dokonca ohrozujúce život maloletého. Otec v konaní prezentoval jeho záujem stretávať sa s maloletým, budovať štandardný vzťah rodiča a dieťaťa, je frustrovaný z vplyvu matky na formovanie postoja maloletého voči nemu. Matka s maloletým navštevuje psychológov, neurológov a psychiatrov, podľa lekárskeho správ založených v spise od roku 2015 do roku 2017 bol maloletý v ambulantnej starostlivosti ôsmich vyššie uvedených odborných lekárov, matke bola opakovane doporučená hospitalizácia maloletého, čo matka odmietla, pričom maloletému bola diagnostikovaná fóbicko-úzkostná porucha, následne chronická posttraumatická stresová porucha. Medzi rodičmi panuje

napätie, komunikácia je nefunkčná, o výkone rodičovských práv a povinností k maloletému sa nevedia dohodnúť.

25. Odvolací súd je toho názoru, že súd prvej inštancie správne dospel k záveru, že v prejednávanej veci sú splnené zákonné podmienky pre uloženie výchovného opatrenia, a to z dôvodu dlhodobo pretrvávajúcich problémov pri styku otca s maloletým a z dôvodu hlboko narušených vzťahov otca s maloletým i rodičov navzájom. Odvolací súd poukazuje na správne dôvody súdu prvej inštancie, s ktorými sa stotožňuje. Na potvrdenie správnosti napadnutého rozhodnutia odvolací súd dopĺňa, že v danom prípade rodičia v súčasnosti nie sú spôsobilí sami túto situáciu riešiť a ich nezhody sú proti záujmom maloletého. Je preto potrebné, aby sa výchovnému opatreniu podrobili s cieľom odstrániť vzájomné nepriateľské postoje a pokúsili sa vyriešiť situáciu v prospech maloletého. Aj zo samotného listinného dôkazu - Znaleckého posudku PhDr. Kataríny Haidovej č. 12/2017 EZD, vypracovaného v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 27P/158/2015 vyplýva, že odmietavý postoj a následné odmietavé správanie maloletého voči otcovi bolo spôsobované najmä nezaujmom matky o zmenu týchto okolností, odmietaním interakcie s otcom a zámerom matky dosiahnuť zákaz styku otca s maloletým, ktoré vyplývajú s pravdepodobnosťou rovnajúcou sa istote z matkinho negativistického postoja voči otcovi. Postup komplexnej nápravy tejto situácie je nevyhnutné riešiť eliminovaním záporného postoja matky k otcovi, pričom je potrebné, aby matka získala nadhľad, že maloletého nemožno zaťažovať partnerskou problematikou. Keďže styk otca s maloletým je v záujme maloletého, je pri riešení aktuálnej situácie nevyhnutná odborná intervencia spočívajúca v pomoci pri budovaní citovej väzby medzi otcom a maloletým, ktorá by sa realizovala v určenom zariadení. Za najvhodnejšie riešenie sa tak v prejednávanej veci javí dosiahnuť v príslušnom poradenskom príp. terapeutickom zariadení zmenu odmietavého postoja matky voči stretávaniu sa maloletého s otcom aspoň na úroveň akceptácie úlohy otca vo vzťahu k maloletému a následne by malo dôjsť k postupnému emocionálnemu približovaniu sa maloletého k otcovi za predpokladu, že tento postup bude matka pozitívne, výchovne ovplyvňovať a podporovať svojim správaním a postojmi.

26. V prejednávanej veci sú vzhľadom na vážnosť situácie v rodine maloletého nepochybne dané dôvody pre uloženie výchovného opatrenia z dôvodu dlhodobo pretrvávajúcich problémov pri styku otca s maloletým a z dôvodu hlboko narušených vzťahov otca s maloletým i rodičov navzájom. I podľa názoru odvolacieho súdu je nepochybne v záujme maloletého, aby sa otec tiež podieľal na jeho výchove, aby vzťahy maloletého k otcovi boli rozvíjané a prehĺbované, keďže maloleté dieťa potrebuje k zdravému a harmonickému vývoju starostlivosť a lásku oboch rodičov. Správne súd prvej inštancie rozhodol spôsobom uvedeným v napadnutom rozsudku, keď maloletému a jeho rodičom uložil povinnosť podrobiť sa odbornému poradenstvu v špecializovanom zariadení na Klinike detskej psychiatrie v Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou Bratislava, Limbová 1, Bratislava, za účelom zlepšenia schopnosti rodičov navzájom komunikovať o výchove maloletého a akceptácie druhého rodiča vo výchove maloletého.

27. Dielčia nesprávnosť preskúmaného rozsudku však spočívala v neurčení doby, po ktorú sa bude vykonávať uložené výchovné opatrenie. Poradenstvo súd totiž viaže na prepísaný počet hodín alebo na stanovený časový úsek, pričom určuje v rozhodnutí ciele, ktoré má poradenstvo sledovať (v súdenom prípade zlepšenie schopnosti rodičov navzájom komunikovať o výchove maloletého a zlepšenie akceptácie druhého rodiča vo výchove maloletého), keďže sleduje jeho vykonávanie v súčinnosti s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí, s obcou alebo príslušným zariadením, v ktorom je maloleté dieťa umiestnené a po uplynutí doby jeho trvania hodnotí účinnosť vykonaného výchovného opatrenia. Účinnosť uloženého výchovného opatrenia súd hodnotí jednak priebežne, jednak po skončení doby na ktorú bolo uložené. Vzhľadom na vyššie uvedené je v každom prípade nevyhnutné, aby súd rozhodujúci o výchovnom opatrení určil aj dobu jeho trvania. Pri riadení sa úvahami podanými vyššie potom odvolací súd mal za to, že je potrebné sčasti zmeniť napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie a odstrániť dielčie pochybenie súdu prvej inštancie spočívajúce v neurčení doby trvania uloženého výchovného opatrenia. Z pohľadu odvolacieho súdu sa javí najvhodnejším riešením uloženie výchovného opatrenia po dobu šiestich mesiacov minimálne dvakrát mesačne, ktorú dobu trvania považuje odvolací súd za dostatočnú a primeranú na dosiahnutie cieľa výchovného opatrenia tak, aby pre nápravu vzťahov mali rodičia a maloletý nielen adekvátny časový priestor, ale aby bola aj zachovaná požiadavka čo najskôr dosiahnuť priebeh výchovy maloletého bez faktických obmedzení a zásahov v riadnom rodinnom prostredí. Po dobu trvania uloženého výchovného opatrenia i po jej skončení je súd prvej inštancie povinný postupovať spôsobom popísaným vyššie a sledovať priebeh jeho výkonu a zhodnotiť splnenie jeho cieľov. Za

tejto situácie preto odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a určil dobu trvania uloženého výchovného opatrenia spôsobom uvedeným vo výroku tohto rozsudku.

28. Matka v odvolaní namietala, že výchovné opatrenie nemôže byť realizované na Klinike detskej psychiatrie v Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou Bratislava, Limbová 1, Bratislava, keďže uvedené špecializované zariadenie nie je akreditovaným subjektom na vykonávanie odborného poradenstva a nemá v neho absolútne žiadnu dôveru. Klinika detskej psychiatrie LF UK a NÚDCH je vysokošpecializované pracovisko, pracovisko, ktoré poskytuje komplexnú diagnostiku a liečbu psychických porúch u pacientov detského a dospelého veku, ktoré sa špecializuje na širokú problematiku závažných psychických porúch, zabezpečuje ich diagnostiku a liečbu, zaoberá sa aj poruchami z okruhu neurologických ochorení a somatických chorôb s psychiatrickými komplikáciami. Ďalej poskytuje komplexnú liečbu, pričom okrem farmakoterapie je súčasťou liečby aj skupinová a individuálna psychoterapia, režimová terapia, liečebno-pedagogická starostlivosť a rodinná terapia, ktorá sa realizuje ambulantne alebo i v rámci hospitalizácie. Má šesť ambulancií, a to dve psychiatrické ambulancie, jednu ambulanciu klinického logopéda, jednu ambulanciu klinického psychológa a dve ambulancie liečebného pedagóga. Detská fakultná nemocnica s poliklinikou Bratislava disponuje certifikátom EN ISO 9001:2008 pre činnosti: Komplexná liečebno-preventívna starostlivosť vrátane konziliárnej a poradenskej činnosti v odbore zdravotníctva, ošetrovateľstva, výskumnej a vzdelávacej činnosti a technického zabezpečenia. Všetky tieto informácie i samotný certifikáty sú zverejnené na webovej stránke uvedeného zariadenia. Bez pochybností tak možno konštatovať, že uvedené zariadenie je špecializovaným zariadením spôsobilým poskytnúť odborné poradenstvo v rozsahu uloženého výchovného opatrenia. Pokiaľ matka vyjadruje nedôveru v uvedené zariadenie žiada sa uviesť, že vzhľadom na negativistický postoj matky k akejkolvek spolupráci s otcom pri realizácii styku s maloletým a jej častá zmena odborných lekárov maloletého a vôbec absolútne odmietanie styku otca s maloletým, je dôvodné domnievať sa, že matka nebude mať dôveru v akékoľvek iné špecializované zariadenie, v ktorom by sa malo realizovať výchovné opatrenie, s ktorého uložením matka absolútne nesúhlasí, keďže zavrhuje akúkoľvek zmenu postoja k otcovi a podnety k dosiahnutia spoločného cieľa poradenského procesu.

29. Pokiaľ matka v odvolacom konaní uvádzala, že Znalecký posudok č. 12/2017 EZD znalkyne PhDr. Kataríny Haidovej je obsahovo a právne irelevantný, neodborný, keďže uvedená znalkyňa nemá potrebnú kvalifikáciu, nakoľko nie je zapísaná v zozname znalcov v odvetví Poradenská psychológia a pri vypracovaní znaleckého posudku pochybila, nakoľko maloletého nevyšetrila, je aj táto odvolacia námietka neopodstatnená. Znalecký posudok č. 12/2017 EZD znalkyne PhDr. Kataríny Haidovej vypracovaný v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava II sp. zn. 27P/158/2015 bol v prejednávanej veci použitý ako listinný dôkaz, pričom PhDr. Katarína Haidová je zapísaná ako znalkyňa z odboru Psychológia, odvetvie Klinická psychológia detí, Klinická psychológia dospelých. Podľa Inštrukcie 12/2005 Ministerstva spravodlivosti z 19. júla 2005 č. 19 292/2004-53 o organizácii a riadení znaleckej, tlmočnickej a prekladateľskej činnosti a o súčinnosti pri jej kontrole (na ktorú sa odvoláva aj matka) sú znalci z odboru Psychológia prizývaní k riešeniu sporných otázok (mimo trestnoprávneho, pracovnoprávneho a vojenskoprávneho konania) v rodinnoprávnom konaní, napr. v sporných prípadoch posudzujú indikáciu právnych opatrení v prospech detí, uplatňujú sa pri riešení psychologických otázok v rámci rozvodových konaní, najmä k nespôsobilosti jedného z rodičov vykonávať svoje práva, resp. stýkať sa s dieťaťom. Ďalej podľa uvedenej inštrukcie sa odvetvie Klinická psychológia detí zaoberá mimo iného poruchami správania a vplyvmi výchovného prostredia na vyvíjajúcu sa osobnosť dieťaťa, aspektmi psychického vývinu dieťaťa, skúma motiváciu konania dieťaťa. Vzhľadom na vyššie uvedené niet žiadnych pochybností, že znalkyňa PhDr. Katarína Haidová bola odborne spôsobilá podať uvedený znalecký posudok, ktorý bol v prejednávanej veci použitý ako listinný odkaz a zodpovedať otázky v ňom uvedené. Pokiaľ matka namietala, že znalkyňa PhDr. Katarína Haidová nevyšetrila maloletého, toto jej tvrdenie sa nezakladá na pravde. Z obsahu listinného dôkazu - Znaleckého posudku č. 12/2017 EZD bezpečne vyplýva, že maloletý bol vyšetrený dňa 29.3.2017, keď v uvedenom znaleckom posudku je podrobne opísaný obsah rozhovoru s maloletým, anamnestické údaje o maloletom, vybrané časti projektívneho interviewu a forenzný rozbor, pričom znalkyňa sa detailne venovala odpovediam na zadané otázky, ktoré odpovede aj dostatočne a zrozumiteľne podložila expertíznymi závermi jej vyšetrení. V súvislosti s uvedeným listinným dôkazom - Znaleckým posudkom č. 12/2017 EZD odvolací súd dodáva, že jeho hodnoteniu nepodliehajú závery v zmysle jeho odbornej správnosti, keď uvedený listinný dôkaz hodnotí ako presvedčivý, čo do jeho úplnosti vo vzťahu k zadaniu, logickému odôvodneniu a súladu s ostatnými prevedenými dôkazmi, pričom znalkyňa ustanovená v

konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava sp. zn. 27P/158/2015 vychádzala z odborných záverov a nielen zo skutočností, ktoré príslušné osoby alebo osoby vnímali svojimi zmyslami. Odvolací súd ďalej konštatuje, že znalkyňa ustanovená v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava sp. zn. 27P/158/2015 so zreteľom na svoje odborné znalosti a skúsenosti a zistené informácie (dokumentácia spisu sp. zn. 27P/158/2015, interviewu s rodičmi a maloletým, psychodiagnostické vyšetrenie rodičov a maloletého, pozorovanie maloletého v interakcii s rodičmi a vzájomnej interakcie rodičov) , prehľadným a logickým zdôvodnením vyložila svoje odborné závery a podklady, z ktorých pri zodpovedaní jej zadanych odborných otázok postupovala. Správne postupoval súd prvej inštancie, ak v súdenom spore považoval za esenciálny dôkazný prostriedok práve tento listinný dôkaz - Znalecký posudok č. 12/2017 EZD (v podstate potvrdzujúci skutočnosti uvádzané otcom).

30. Odvolací súd nemohol prihliadnuť na Znalecký posudok č. 6/2018 vypracovaný znalkyňou PhDr. Mgr. Elenou Fortis predložený matkou v priebehu odvolacieho konania, keďže znalkyňa PhDr. Mgr. Elena Fortis nevykonala vyšetrenie otca (len matky a maloletého), vychádzala len z údajov poskytnutých jej matkou a z obsahu dokumentácie konania vedeného na Okresnom súde Bratislava II sp. zn. 27P/158/2015 (pričom z jeho obsahu nie je zrejmé, či mala k dispozícii celý spis alebo len niektoré jeho časti poskytnuté výlučne matkou), z Doplnenia odvolania matky zo dňa 7.12.2017 v prejednávanej veci, z jednej správy z poradensko psychologického procesu zo dňa 14.7.2017 (hoci v spise v prejednávanej veci sú založené až tri správy), z výroku rozsudku Okresného súdu Senica č. k. 1P/63/2016-413 zo dňa 7.9.2017 (nie aj z odôvodnenia) a z vybraných výpisov zo zdravotnej dokumentácie (v prevažnej miere rozdielných ako v prejednávanej veci) a z odpovedí len na tri otázky v Znaleckom posudku č. 12/2017 EZD znalkyne PhDr. Kataríny Haidovej. Predovšetkým za situácie, keď znalkyňa PhDr. Mgr. Elena Fortis mala k dispozícii výlučne listiny selektívne predkladané len matkou, vykonala vyšetrenie len matky a maloletého, neoboznámila sa s prejednanou vecou a skutočnosťami uvádzanými všetkými účastníkmi tohto konania, nemôže byť podľa názoru odvolacieho súdu matkou predložený znalecký posudok komplexne spracovaný vo vzťahu k problematike prejednávanej veci a nemôže poskytnúť ucelený rozbor vzťahov maloletého a rodičov a rodičov navzájom.

31. Poukazovanie matky na obsah publikácie Znalecké posudzovanie domáceho násillia v kontexte poručenských sporov a detí - Metodologické východiská pre súdnych znalcov a súdne znalkyne, najmä rozsiahle citácie z tejto publikácie, je nenáležité, zo strany matky sa jedná o nepatričné polemizovanie s teoretickými východiskami metodiky znaleckého posudzovania a vlastnými nekvalifikovanými názormi na diagnostiku správania maloletého a jeho otca. Hoci matka viackrát v rámci odvolacieho konania uviedla, že ona i maloletý boli vystavený násilliu zo strany otca (otec tieto skutočnosti dôrazne popiera), žiadne z týchto skutočností neboli v prebiehajúcich súdnych konaniach potvrdené, resp. ani matkou preukázané.

32. Na základe uvedených skutočností dospel odvolací súd k presvedčeniu, že uloženie výchovného opatrenia preskúmaným rozsudkom spolu so zmenou uskutočnenou týmto rozsudkom odvolacieho súdu, korigujúcou dĺžku trvania uloženého výchovného opatrenia, uložené výchovné opatrenie prospeje zlepšeniu schopnosti rodičov navzájom komunikovať o výchove maloletého a akceptovať druhého rodiča vo výchove maloletého a napomôže tak pri budovaní citovej väzby medzi otcom a maloletým. Je nepochybne v záujme dieťaťa, aby udržiavalo rodinné zväzky s odlúčeným rodičom a dostalo tak príležitosť rozvíjať svoj vzťah s ním, ako aj prejavit' svoje city slobodne bez akéhokoľvek vonkajšieho tlaku zo strany druhého rodiča. Tu je potom dôležité, aby rodičia eliminovali napätie a konflikty pri vzájomných stretnutiach a v konečnom dôsledku docielili uskutočnenie styku v pokojnej atmosfére. V odvolaní matky neboli uvedené žiadne relevantné skutočnosti, ktorými by spochybnila uloženie tohto výchovného opatrenia, ktoré bolo nariadené v súlade s ustanovením § 37 ods. 2 písm. d) Zákona o rodine.

33. Ďalšie odvolacie argumenty matky odvolací súd považoval pre rozhodnutie vo veci samej za nerozhodné, bez potreby sa nimi osobitne vysporiadať. I podľa už konštantnej judikatúry tak národných, ako aj nadnárodných súdov, súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkmi konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia tak nemusí dať odpoveď na každú jednu poznámku, či pripomienku účastníka konania, ktorý ju nastolil. Je však nevyhnutné, aby bolo reagované na podstatné a relevantné argumenty účastníkov konania (porovnaj napríklad rozhodnutia ÚS SR II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04, II.

ÚS 200/09 a podobne). Na ďalšiu irelevantnú argumentáciu zachádzajúcu podrobne do nadbytočných detailov, nespôsobilú ovplyvniť určenie výchovného opatrenia, preto odvolací súd nepovažoval za potrebné reagovať špecifickou odpoveďou.

34. S poukazom na vyššie uvedenú argumentáciu odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa ustanovenia § 388 Civilného sporového poriadku zmenil tak, že maloletému a jeho rodičom sa ukladá povinnosť po dobu šiestich mesiacov minimálne dvakrát mesačne podrobiť sa odbornému poradenstvu v špecializovanom zariadení na Klinike detskej psychiatrie v Detskej fakultnej nemocnici s poliklinikou Bratislava, Limbová 1, Bratislava, za účelom zlepšenia schopnosti rodičov navzájom komunikovať o výchove maloletého a akceptácie druhého rodiča vo výchove maloletého.

35. O náhrade trov konania na súde prvej inštancie i odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa ustanovenia § 52 Civilného mimosporového poriadku v spojení s ustanoveniami § 396 ods. 1, 2 Civilného sporového poriadku tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie a odvolacieho konania, nakoľko nebol zistený žiaden z dôvodov pre pripustenie výnimiek z aplikácie ustanovenia § 52 Civilného mimosporového poriadku.

36. Senát odvolacieho súdu toto rozhodnutie prijal pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie,

lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).